

O knize – jak ji lze využít

Kniha, která se vám dostává do rukou, je zaměřená na rozvoj čtenářství prostřednictvím předvídání a je určena dětem na 1. stupni základní školy. Je rozdělená na tři části.

První část je zaměřená na předvídání pomocí ilustrací. Text je rozdělený na kratší úseky, mezi něž je vložen úkol s obrázkem. Kniha je vhodná pro dílny čtení, zejména pro žáky s dyslexií, kteří mohou číst pouze kratší část, pak změnit činnost, prohlédnout si pečlivě obrázek a uvažovat o něm a jeho významu vzhledem k textu. Ilustrace jsou plánovány tak, aby podněcovaly předvídání (vytváření hypotéz) toho, jak bude děj pokračovat na další stránce. Pokud předvídáme, co bude dál, jsme více vtaženi do textu a při čtení se snažíme najít odpověď na to, zda jsme předvídali správně.

Druhá část s názvem **Detektivové** je zaměřená na porozumění větě. Jedná se o stejný text, který žáci již znají, ale tentokrát jsou do něj vložena slova, která do jednotlivých vět nepatří. Pokud žáci slova najdou, dozví se mnoho zajímavého ze života zvířátek, která v knize vystupují. Čtenáři vyhledávají slova, která do textu nepatří. Může se stát, že tato dovednost čtenáři nejde, pak mu můžete poskytnout jako nápovědu kartičky s větami ze hry Austrálie. Věty jsou totožné s těmi, které mají hledat.

Poslední část knihy představuje **hra** s názvem **Austrálie**. Ta je zaměřená na tvoření otázek. Součástí hry je sada jednoduchých vět, ze kterých se čtenáři dozvědí mnoho zajímavých informací ze života zvířat, která v textu vystupují. Úkolem hráče je vytvořit otázku tak, aby na ni bylo možné odpovědět některým slovem z věty.

Co vše se čtenáři naučí, dozvědí:

- pečlivě si prohlížet ilustrace;
- přemýšlet o ilustracích a spojovat je s textem;
- popsat jednou větou to důležité, co z ilustrace vyčteme;
- odhadovat/předvídat podle ilustrace, co bude dál;
- odpovídat na otázky;
- samostatně popsat, co je na obrázku;
- být detektivem a vyhledávat slova, která do textu nepatří;
- spoustu informací o zvířátkách pocházejících z Austrálie;
- jaké mohou být důsledky našich činů nejen pro nás, ale i pro naše okolí;
- že než něco uděláme, měli bychom přemýšlet o důsledcích.

Využití pro učitele a vychovatele

Kniha je využitelná rodiči, speciálními pedagogy, učiteli i vychovateli ve školních družinách.

Speciální pedagogové v ní najdou text graficky upravený tak, aby se kniha snáze četla žákům s dyslexií. Je zde použito větší bezpatkové písmo, větší řádkování, dělení pomocí odstavců, text není zarovnaný do bloku. Žákům s dyslexií pomáhají nestejně dlouhé řádky při posunu v textu o řádek níž. Knihu ovšem mohou číst všichni, rozvíjet svou čtenářskou gramotnost zde může kdokoli.

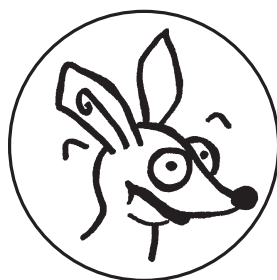
Učitelé a vychovatelé mohou knihu použít pro dílny čtení nebo mohou využít téma, které kniha obsahuje. Tedy povídat si o příběhu i o důsledcích všech našich činů. Jedná se o téma neuváženého,

spíše zkratovitého jednání, kdy klokánek vezme spolužákovi peníze vybrané na školní výlet. Udělal to jako pomstu za to, že mu jeho spolužák slovně ubližoval. Neuměl mu říci, aby to nedělal.

Téma krádeže u malých dětí je nutné pečlivě diferencovat. Podle Koutné¹ můžeme o krádeži hovořit teprve v situaci, kdy si dítě plně uvědomuje, že svým jednáním porušuje určitou normu, a chápe význam vlastnictví. V mladším školním věku, pro který je kniha určena, se podle ní vcelku běžně vyskytuje „zapůjčení“ cizí věci. Nejčastěji se ho dopouští dítě, kterému se daný předmět zalíbí a okamžitě propadne touze jej vlastnit. Příčin může být celá spousta – u jídla může být důvodem hlad, existuje krádež jako kompenzační mechanismus v případě citového strádání, může krást pro druhé, aby se zviditelnilo ve skupině, „kupuje“ si přátelství, může být donuceno ke krádeži šikanou atd.

Často se jedná spíše o impulzivní, neplánované jednání, podobně jako u Jumpíka, který pouze využije příležitost, nic neplánuje, nedomyšlí důsledky, jen chce potrestat někoho, kdo si z něho neustále dělá legraci.

Pokud bychom se na knihu podívali z hlediska naplňování kompetencí, posilují se zde kompetence komunikativní, řešení problémů, rozvoj sociálních dovedností i kompetence k učení, neboť se v knize čtenář dostane do Austrálie a setkává se se zvířátky, která zde tvoří endemické druhy. Nejznámější australská fauna zahrnuje ptakořitné (ptakopyska a ježuru), velké množství vačnatců, včetně klokánů, koaly a vombata, nebo ptáků (například emu nebo ledňáci). Někteří z nich v knize přímo vystupují. V části knihy, kdy se čtenář stává detektivem a pátrá po slovech, která do textu nepatří, se dozvídá o těchto zvířatech mnoho informací, které lze využít v hodinách prvouky nebo přírodovědy. Lze si popovídat nejen o australské flóře a fauně, ale například i o tom, co znamená slovo endemit. Kniha tak může motivovat žáky k objevování nových informací, k neformálnímu učení.

Jak vzniklo jméno Jumpík

Jumpík je složenina z anglického slova *jump* = skákat a české přípony -ík.

Jméno vytvořila dívka, která měla problém přijmout to, že se má učit anglický jazyk.

Hledali jsme způsob, jak jí pomoci. Měla ráda plyšovou hračku klokana, tak jsme se jí snažili vysvětlit, že tam, kde žije skutečný klokán, se mluví jinou řečí než u nás. Ráda si s ním házela, a tak jsme začali používat při hodu klokánem slovo JUMP ve významu SKÁČU nebo SKOK. To zabralo, její první cizí slovo bylo JUMP, pak pojmenovala klokana Jumpík a to mu už zůstalo.

Proto i výslovnost je možné upravovat libovolně. Pokud už se děti učí anglicky, mohou číst první část slova s anglickou výslovností. Vždyť hlavní činností klokana je skákání. Nic se však nestane, pokud budou jméno číst s českou výslovností.

¹ KOUTNÁ, P. *Specifické obtíže na individuální úrovni žáka*. In KREJČOVÁ, L., MERTIN, V. (eds.) *Pedagogická intervence u žáků ZŠ*. Praha: Wolters Kluwer, 2010.

Úvod

Tato kniha je spojením příběhu s úkoly na předvídání pokračování dalšího textu. Pokud budeš postupovat podle zadání, naučíš se vnímat a rozumět příběhu pomocí textu i obrázků.

Vždy jedna strana je věnována příběhu a na další stránce najdeš obrázky. A k nim věty. Zkus se ale nedívat na věty a nejprve si řekni, co vše na obrázku vidíš. Co si myslíš, že se bude dít dále, o čem text bude.

Postupně bude náročnost úkolů stoupat. Nejprve pod obrázkem najdeš větu, otázky a k nim i odpovědi. Pak se po tobě bude chtít, abys podle věty na otázky odpověděl, a nakonec věty k ilustracím sám vytvořil. Uvidíš, určitě to zvládneš. Obrázek tě upozorní, že tě čekají úkoly a že si máš zakrýt část pod obrázkem, aby ses na obrázek dokázal dobře soustředit.

Pozdní příchod

Bylo úterní odpoledne a Jumpík se právě vracel domů. Po vyučování si mohl hrát se svými kamarády. Ale jen hodinu. Jeho maminka dohlížela, aby měl vždy napsané úkoly a připravené učení do školy. A Jumpík se to vždy snažil dodržet a přišel domů včas. Jumpíka navíc škola moc bavila. Každý den se dozvěděl tolik nových věcí!

Jenomže dnešní odpoledne se mu stalo to, co ještě nikdy předtím. Tolik se zabral do hry se svými kamarády koalou Šedivákem a vombatem Nosáčem, že úplně zapomněl na čas. A přitom moc dobře věděl, že jakmile se objeví slunce nad kopcem, je ten pravý čas vydat se domů.

Jumpík byl velmi nervózní a vůbec se cítil tak zvláště, že ani nevěděl jak. Takový šíravý pocit. Jakýsi vnitřní hlásek mu našeptával, že provedl něco špatného, a neustále se ho vyptával, zda ví, že si doma dělají starosti. A to i proto, že dosud Jumpík vždy přišel domů včas. Určitě se už bojí, že se mu něco stalo. Jumpík pospíchal, jak nejrychleji uměl. A také věděl, že se bude doma muset omluvit. Jak začal přemýšlet o omluvě, usoudil, že by to chtělo přinést mamince kytičku. Sice musel Jumpík odbočit ze své cesty, ale maminka si za to strachování kytičku zaslouží.

Nyní si dobře prohlédni obrázek i text na následujících dvou stránkách. Pod větou vidíš napsané otázky a u prvního a druhého obrázku k otázkám máš i odpovědi. Podívej se, zda odpovídají obrázku a uvedené větě. U druhého obrázku najdeš otázky i odpovědi. Dokážeš na řádek pod obrázek sestavit větu? Pokud ano, napiš ji tam.

Klokan Jumpík vidí ježuru Bláťaák v noře na okraji jezírka.

Kdo je na obrázku? Klokan Jumpík a ježura Bláťaák.

Kde jsou? U nory na kraji jezírka.

Co dělají? Dívají se na sebe.

Co dělá Jumpík? Dívá se.
Na koho se dívá? Na Bláťáka.
Jak se asi cítí Jumpík? Má zlost.

.....

Natrhá jí ty červené, ty má maminka nejradši. Chudák Jumpík si vůbec neuvědomil, že takhle bude mít zpoždění ještě větší.

A už se konečně blížil k domovu. Jumpík si všiml, že je před domem sousedův syn ježura Bláťák. Jumpík neměl Bláťáka rád, i když byl Bláťák jeho spolužák. S nikým se nechtěl kamarádit, žaloval s velkým potěšením a do všeho strkal ten svůj ježuří nos.

Teď to vypadalo, že spí v noře, kterou si vyhrabal poblíž blátivého jezírka. Jumpík doufal, že si ho Bláťák nevšimne. Na jeho řeči opravdu neměl náladu. Jenomže Bláťák byl všímavý, a tak, když už si Jumpík myslel, že proklouzl, se za ním ozvalo:

„Ale copak, náš vzorný Jumpík má zpoždění? No, to se divím. Že by se z Jumpíka stal takový nezbedník? To se na to podívejme, já snad sebou plácnu radostí do bláta...“ vedl svou Bláťák a Jumpík měl zlost.

„Nech mě být, Bláťáku, a nevšímej si mě!“ řekl mu důrazně Jumpík a byl rád, když se náhle objevil děda.

„Tak tady jsi, Jumpíku. Konečně jsi doma. Všichni jsme se báli, zda se ti něco nestalo,“ řekl děda a bylo znát, že se mu ulevilo.

Doma si sice Jumpík vyslechl, že si musí dát příště větší pozor, ale hlavně byli rádi, že je Jumpík v pořádku. A také věděli, že je jinak na Jumpíka spolehnutí a že to Jumpíka samotného moc mrzí.

Prohlédni si pozorně obrázek, přečti si větu a pokus se na všechny otázky odpovědět.

Klokan Jumpík snídá doma s rodinou čaj a koláče.

Kdo je na obrázku? .....

Co dělají? .....

Co mají k snídani? .....

Jí to Jumpík rád? Proč si to myslíš? .....

Jaké zvíře je Jumpík? .....

Můžeme říci, že je to rodina? Proč? Popovídej si o tom, jak to vypadá u vás v rodině.